

Förkunskapsprincipen

Varje elev ska erbjudas en undervisning som startar på och utgår från den kunskapsnivå där eleven befinner sig.

Dvs

En elev som börjar en viss kurs i ett ämne på gymnasiet eller en viss årskurs i ett ämne på grundskolan, ska ha förkunskaper motsvarande en viss nivå.

Den som inte har nått nivån, ska inte börja.

Istället ska den eleven erbjudas en undervisning som startar på och utgår från den nivå där eleven befinner sig.

Varför förkunskapsprincipen?

- a Gör det möjligt att planera och organisera undervisning på ett mer individualiserat och effektivare sätt
- b Ökar elevernas möjligheter att tillgodogöra sig den undervisning som erbjuds (vilket är positivt för elevens kunskapsutveckling och för elevens självförtroende)
- c Minskar antalet skolmisslyckanden och avhopp, längre fram i skolsystemet, vilket minskar kostnaderna

Vad säger styrdokumentet om förkunskapsprincipen

I de riksdagsbeslut som fattades 93 och 94 kan följande ”nyheter” tolkas som att förkunskapsprincipen är påbjuden:

- * diagnoser i 2:an – läsa, skriva och räkna
- * mål att uppnå i 5:an
- * ämnesprov i 5:an – svenska, matematik och engelska
- * diagnoser i 7:an – svenska, matematik och engelska
- * mål att uppnå i 9:an
- * obligatoriska ämnesprov i 9:an – svenska, matematik och engelska
- * skyldighet att erbjuda elever som inte har nått miniminivåerna i år 0-9 individuella åtgärder
- * behörighetskrav till gymnasiets nationella program – G i svenska, matematik och engelska
- * skyldighet att erbjuda individuellt program för elever som inte har nått miniminivåerna i svenska, matematik eller engelska och som därför inte är behöriga till nationellt program

Förkunskapsprincipen förutsätter Kunskapsstandardmodell

Förkunskapsprincipen kräver att man vet två saker:

1. På vilken kunskapsnivå befinner sig eleven?
2. Vilken miniminivå ska eleven nå längre fram, då man t ex har haft alla timmar i en viss kurs i ett ämne på gymnasiet eller en viss årskurs i ett ämne på grundskolan?

Ett sådant bedömningssystem kallas Standards Model eller Kunskapsstandardmodell (jmf Bostadsstandard).
Eller Criterion Related Measurement eller Kriterierelaterade bedömningar.

Standards = I förväg uppställda kunskapsnivåer, t ex miniminivåer
Kriterier = Kännetecken utifrån vilket/vilka man kan avgöra att en viss individ har nått en viss nivå

Varje bedömningssystem innebär att man jämför två saker.
Kunskapsstandardmodell innebär att man tar in underlag = kriterier.
Utifrån dessa drar man slutsatser om individens kunnande.
Sedan jämför man kunnandet med det som står i nivån.

Olika bedömningssystem

Det finns tre sätt att bedöma:

1. Kriterierelaterade bedömningar
2. Grupp- eller normrelaterade bedömningar
3. Individrelaterade bedömningar

De båda senare sätten har varit påbudna fram till Lpo 94 och Lpf 94.
Men de ger inte underlag för att använda förkunskapsprincipen.

Individrelaterad bedömning. Personens prestation jämförs med hans/hennes egna förutsättningar. Två personer som kan samma sak, kan få olika omdömen.
Omdömet anger inte huruvida eleven har nått eller inte nått en viss nivå.
Den som individrelaterar bedömningar kan inte använda förkunskapsprincipen.

Grupp- eller normrelaterad bedömning

Utifrån en i efterhand beräknad medelprestation jämförs en viss persons prestation med andras prestation. De uppgifter som används är normerade
Den som grupprelaterar bedömningar kan inte använda förkunskapsprincipen.

Läget idag år 2004

På skolnivå:

När det gäller miniminivåer/kravnivåer/skriftlig information/godkändgränser råder kriteriekaos.

Lärare använder individrelaterade kriterier (=beteende; närvaro, ambition, flit osv), grupprelaterade kriterier (=50% av maxpoängen eller traditionella test gradering i 3 el 5 steg oberoende av kriterier) och kunskapsrelaterade kriterier. Likvärdigheten är inte god.

På nationell nivå:

Det politiska läget nationellt och internationellt, är det inte troligt att riksdagen kommer att besluta om ”färre” betyg. Med hänsyn till vad elever, föräldrar och politiska partier säger sig vilja, är det osannolikt att den politiska kompromissen förskjuts åt det hållet. Om man ser till betygssystem i andra länder med vilka utbildningsutbyte ökar, blir det inte mer sannolikt. Vi har färre betyg i Sverige än i andra länder.

På kommunnivå:

De utvärderingar som görs med t ex betygsstatistik, gör det svårt att uttala sig om elevernas kunskande. Det är svårt att uttala sig om lärarnas eventuella skicklighet (nya avtalet). Det är svårt att uttala sig om skolledarnas ledningsförmåga. Det är svårt att veta om en skola är bättre än en annan.

Vad göra?

Förkunskapsprincipen står och faller med de bedömningar som görs av elevernas kunskapsutveckling. Rätt utformade är sådana bedömningar en kompass, med vars hjälp man kan orientera mot uppställda mål även vid dålig sikt. Med fel bedömningsinstrument kan man köra vilse i klart väder. Inget tyder på att den nationella nivån kommer att tillhandahålla de instrument som krävs för att bedöma elevernas kunskapsutveckling på ett så nyanserat sätt att man upptäcker och kan förebygga problem i tid.

Att utforma och erbjuda enskilda skolor/lärare bedömningsinstrument, blir då, en angelägenhet för kommunen.

Den kommun som gör det kommer att skörda frukter, ekonomiskt och mänskligt. Den blir en förebild för andra kommuner.

Den som väntar på att någon annan ska göra det, driver ytterligare en tid utan kompass.

Utgående från anförande på Aronsborg 28 april 2000 av Per Måhl
Bo Sundblad Rektorsprojektet PRIS